

Australské sorry

Australský premiér se chystá omluvit domorodým Austrálcům za desetiletí ústrků.

TOMÁŠ LINDNER

Španělé, bděte!

Boj proti terorismu ve Španělsku neseví prostředky. Možná bude ale všechno jinak.

MARKÉTA PILÁTOVÁ

Kosovo na prodej

Rusové jsou ochotni podpořit srbské nároky na Kosovo. Ovšem něco za něco.

ALEXANDRE GAJDAMACKÝ

Australské sorry

Austrálie přehodila výhybku. Nový labouristický premiér Kevin Rudd podepsal Kjótský protokol, chystá se stáhnout armádu z Iráku a nyní se odvažuje k omluvě za desetiletí bezpráví páchaného na domorodých Austrálcích. Osud menšiny domorodců už není jen skvrnou na triku kolonizátorů, ale také volebním tahákem.

FOTO PROFIMEDIA.CZ

Jsou posvátné a nejchudší. (Děti Austrálců v národním parku Kakadu)

Australané své vlasti někdy přezdívají „lucky country“, šťastná země. Rachel Willika si však štěstí představuje jinak. Třiačtyřicetiletá domorodá Australanka žije se svými šesti dětmi ve vesničce Eva Valley na okraji pouště na severu kontinentu. Rachel si ještě pamatuje, jak její otec do okolní přírody chodil lovit zvířata. Jenže místní fauna podlehla náporu importovaných živočišných druhů, a proto dnes již tradičním způsobem nikdo nepřežije.

Najít zaměstnání není v zapadlé osadě možné, a tak je Rachel ráda i za přivýdělek z šestnácti-hodinové týdenní výpomoci v místní škole. Životy Rachel a její rodiny, stejně jako prakticky všech sousedů, proto závisí na státních dávkách. V Eva Valley, kde žije tři sta obyvatel, však není ani jeden obchod a nejedí odsud ani žádná hromadná doprava. Pro cestu na nákup do sto kilometrů vzdáleného města Katherine si tedy Rachel

musí vzít taxi, za které prý každý měsíc vydá polovinu svých sociálních dávek.

Řeka grogu vystoupila z břehů

Někteří obyvatelé Eva Valley si vloni v červnu mysleli, že zažívají děja vu. Do pouštní osady totiž přijeli uniformovaní vojáci a do hlav starších Austrálců se vrátily noční můry z mládí. Až do sedmdesátých let minulého století jim totiž vojáci a policisté brali děti a převáželi je na převýchovu do bělošských rodin a dětských domovů, kde měly zapomenout na svůj původ. Někteří z tří set Austrálců, kteří v Eva Valley žijí většinou bez televize a rádia daleko od signálů informační společnosti, proto své ratolesti ze strachu před zástupci státní moci radši schovali v buši.

Bezpečnostní složky je přitom přijely chránit. Zpráva nazvaná „Malé děti jsou posvátné“, kterou si zadala vláda Severního teritoria, totiž vloni

v létě zdokumentovala společenský rozklad Australců – potomků lidí, kteří Austrálii osídlili před padesáti tisíci lety. Dnes jich ve dvacetimilionové zemi žije pouze půl milionu, v Severním teritoriu však tvoří téměř třetinu obyvatelstva.

V každé ze čtyřiceti pěti zkoumaných komunit autoři studie popsali případy sexuálního zneužívání dětí, včetně výskytu pohlavních chorob u pětiletých dětí či znásilňování nemluvňat. Za příčinu děsivého stavu výzkumníci považují směsici rozpadu tradiční kultury a z ní plynoucí ztráty identity, chudoby, a především závislosti na alkoholu, který si Australce zotročil stejně jako jiné domorodé národy – americké indiány, jihoafrické Křováky či grónské Inuity. „Řeka grogu zabíjí lidi a rozkládá naše osady a rodiny, děti zde již nejsou v bezpečí,“ řekla Pat Andersonová, jedna z austrálských autorek výzkumu.

Dnes již bývalý pravicový premiér John Howard po červnovém zveřejnění studie vycítil šanci, jak zvrátit nepříznivé předvolební průzkumy. Premiér, který se během své jedenáctileté vlády živorenění většiny Australců příliš nevěnoval, náhle

vesnici rozhodoval bělošský strážce,“ stěžuje si v záznamech, které uveřejňuje nevládní sdružení Women for Wik.

Osud „černé“ Austrálie se po Howardově rozhodnutí stal jedním z nejmotivnějších předvolebních i povolebních témat. Životní podmínky domorodců jsou totiž opravdu alarmující – humanitární organizace Save the Children je předloni popsala jako „jedny z nejhorších, které jsme na světě spatřili“.

Austrálie řekne „sorry“

Nový premiér Kevin Rudd si v těchto dnech připravuje omluvu, kterou jeho předchůdce sveřepě odmítal. Zatímco John Howard prosazoval romantizující výklad bělošského osídlení, pokusí se jeho přemožitel z listopadových voleb naslouchat názorům Australců, kteří příchod bělochů na kontinent vnímají spíše jako invazi.

Labouristé na požadavky domorodců odjakživa slyší více než jejich konkurenti z Liberální strany. Proto se očekává, že Rudd splní svůj předvolební slib a v příštích týdnech se v parlamentu omluví

za unesení desetitisíců dětí z jejich rodin. V premiérově prohlášení se nejspíše objeví i slůvko, které pro domorodce tolik znamená – prostě „sorry“ zbavené všech obezliček.

Zásah v Severním teritoriu však nepřestane ani pod novou levicovou vládou, která jej ostatně v minulém parlamentu zpětně také podpořila. Doplň je ale mnohé dlouhodobé reformy, ke kterým autoři různých studií vyzývají již dlouho. Chystá se například program přilákání dobrých učitelů do polopouštních oblastí a obnovení systému povolenek. Především ale nová politika bude vytvářena po konzultacích se zástupci původních obyvatel, bez jejichž spolupráce žádná vláda nemůže uspět.

Řešení v nedohlednu

Vládní intervenci s lidštější tváří nicméně schvalují i mnozí významní Australci. Zřejmě nejlivnější domorodý intelektuál Noel Pearson již dlouho volal po radikální intervenci a ukončení zdánlivě progresivní politiky sociálních dávek, která podle jeho názoru Australce přišpendlila na dno společnosti. Australané ale zůstávají rozpolceni. „Zásah vlády navozuje dojem, že všechny domorodé osady selhaly. Přitom jich mnoho bez větších potíží dál funguje,“ tvrdí Claire Smithová, archeoložka, která v Severním teritoriu bádá již takřka dvacet let. Některé samosprávy totiž samy alkohol v minulosti zakázaly a obávají se, že teď vládní zásah podlomí jejich autoritu.

Navíc Australci nejsou jedolitou skupinou, stovky jazykových skupin se vzájemně musí dorozumívat anglicky. Liší se i v závislosti na charakteru prostředí, v němž žijí. Tyto rozdíly se přirozeně promítají do úspěšnosti jejich integrace do života moderní Austrálie. Třetina z nich také již žije ve městech, která přitahují mladé Australce stejně neodolatelou silou jako jejich vrstevníky na celém světě.

Australané i domorodí Australci obtížně hledají cestu z dvousetletých problémů, která nutně potrvá několik generací. Zázračný lék na nemoci „černé“ Austrálie dosud nikdo neobjevil, a proto zatím platí postřeh Noela Pearsona: „Nepotřebujeme misionářské ochránářství. Víme, že je třeba se na problémy dívat v souvislostech, jenže tyhle ideály zatím žádné praktické výsledky nepřinesly. Vládní intervence teď alespoň zachrání životy dětí.“ ■

TOMÁŠ LINDNER

Autor děkuje za cenné informace archeologovi Janu Turkovi.

„Ochrana je důležitější než ústavní kudrlinky.“ (Vstup do austrálské osady Mutitjulu)

dostál své pověsti muže činu brojícího proti svazující politické korektnosti. Vyhlásil stav národního ohrožení a v šedesáti komunitách Severního teritoria a omezil samosprávu. Vojáci a policisté teď na přístupových cestách do střežených osad kontrolují auta a snaží se prosadit nové vládní příkazy: zákaz alkoholu a pornografie. Povinné lékařské prohlídky dětí se staly podmínkou udělení dětských dávek, většinu sociálních dávek nahradily stvrzenky na zboží a domorodá samospráva ztratila právo udělovat povolenky pro vstup na území Australců. „Ochrana dětí je důležitější než ústavní kudrlinky,“ prohlásil Howard. Kritici mu vyčítají, že ve jménu zdraví dětí zavedl rasistickou politiku – vydal zákazy, které platí jen pro etnickou menšinu.

Rachel nová opatření spravedlivá nepřipadají. „Intervence nám ztěžuje životy, nechci se vrátit do časů, kdy jsme dostávali jídlo na přiděl a v každé

NEŠASTNÍCI VE „ŠŤASTNÉ ZEMI“

Australané si užívají rozvinutého sociálního státu, pyšní se sedmáct let trvajícím hospodářským růstem a v loňském indexu lidského rozvoje OSN obsadili třetí místo. Blahobyt však minul domorodou menšinu, která žije na úrovni obyvatel nejchudších zemí světa. Domorodí muži se dnes průměrně dožívají 59 let, ženy 65 let – o sedmáct let méně než „bílé“ Australané. Dětská úmrtnost je mezi Australci třikrát vyšší, případy domácího násilí čtyřicetkrát častější a pravděpodobnost uvěznění šestnáctkrát větší než u zbytku populace.

Španělé, bděte

Boj proti teroristům se dá vést jinak do chvíle, než se al-Káida přihlásí o „svá“ území

Ve Španělsku se neblahý 11. březen, kdy islamisté před čtyřmi lety zaútočili na příměstské vlaky, neopakoval. Stejně jako se neopakovalo 11. září ve Spojených státech. Španělé mají s terorismem domácí provenienci kvůli baskickým separatistům bohaté zkušenosti. V boji proti radikálním islamistům se zatím obešli bez zvýšených pravomocí protiteroristických jednotek nebo zařízení typu Guantánama. Teď se ovšem situace změnila. Španělé se začínají bát.

Ty muže znám

Úzkými ulicemi barcelonské čtvrti Raval se prohání studený vítr od moře. Přívětivé kosmopolitní město kolem půlnoci začíná žít. Muži v uniformách protiteroristické jednotky možná právě stiskli pro štěstí medailonky s Pannou Marií. Chystají se na ostrou akci. Půlnoční modlitba v mešitě v Nemocniční ulici, kde se scházejí islámští radikálové, právě začíná. Nakonec při ní muži v černých uniformách zatkli 12 Pákistánců a dva Indý. V několika bytech a také v tajné mešitě kousek od oficiální modlitebny bylo předminulý týden nalezeno tolik výbušnin, že by to stačilo na další výbuchy ve vlacích nebo jakýchkoli větších cílech.

Přesto se představitelé muslimské obce od zadržených nedistančují. „Tu skupinu lidí znám, jsme si jistí, že zadržení nemají nic společného s násilím,“ řekl španělským médiím barcelonský islámský duchovní Muhammad Iqbal.

Podezřelé muže sledovalo několik policejních složek již tři roky, během nichž se díky odposlechům a infiltrování agentů podařilo nashromáždit důkazy o připravovaném útoku. V bytech zadržených byla také nalezena vysoce nebezpečná výbušnina s oblibou používaná džihádisty, tzv. „satanova matka“ – obraz jakési globální smrti, jejíž otisk lze najít při útocích od Izraele přes Casablanku po Londýn.

Když se po událostech v září 2001 v editorialech nejvlivnějšího španělského deníku El País psalo, že „Španělsko stojí v boji proti islámskému terorismu neochvějně po boku Spojených států“, nikdo o tom výroku nepochyboval. Ba ani dnes, když už nevládnou lidovci v čele s Josém Mariou Aznarem, a po stáhnutí španělských vojsk z Iráku, o něm nikdo nepochybuje. Španělské tajné služby a protiteroristické jednotky těsně spolupracují se svými americkými kolegy. Ve Španělsku po vítězství socialistů v minulých volbách se ovšem mělo za to, že poté co se Španělé stáhli z Iráku a byla uskutečněna rozsáhlá amnestie pro ilegální muslimské i nemuslimské imigranty, ztratí teroristé podporu a přestanou být nebezpeční. Zkrátka, muslimové jsou naši blízcí sousedé, musíme se s nimi naučit vycházet, pochopit je a oni nám dají pokoj. A skutečně za uplynulých čtyř roků nebylo o protiteroristickém boji ve Španělsku příliš slyšet. Jenže po zásahu ve čtvrti Raval je všechno jinak. Španělé si uvědomili, že i jim

Satanova matka stačí na cokoli. (Materiál na výrobu výbuštiny zabavený islamistům v Barceloně)

vyrostla druhá generace muslimských imigrantů, která je v otázkách víry podstatně radikálnější než jejich rodiče. A navíc za poslední rok se al-Káida už devětkrát nechala slyšet, že Španělsko opět patří mezi její přední „cílovou skupinu“.

„Boj je vymezen zákony. Nemáme Guantánamo. Teroristé jsou pro nás kriminálníci, ale ne váleční zajatci. Mohou být zadrženi bez toho, aby dali vědět svým rodinám, pouze pět dnů – pak musí mít

Teroristé jsou frustrovaní z rozbití sítí v severní Africe.

právo na právníka a styk s rodinnými příslušníky. Včera jsem mluvil s jednou ženou, jejíhož syna Američané zadrželi v Pákistánu a o němž nemá dva roky žádné zprávy,“ tvrdí v telefonickém rozhovoru investigativní novinář zabývající se bojem proti terorismu José María Irujo. Jenže španělské zákonodárství už počítá s mnoha protiteroristickými opatřeními, jako je např. ono pětidenní zadržování, právě díky dlouholetému boji s ETA. Španělské úřady od roku 2004 zadržely přes 400 teroristů, z nichž byli mnozí odsouzeni na několik stovek let při loňském velkém procesu.

Španělský strach z metod pohybujících se na hraně zákona, jež používají v boji proti terorismu Američané, pramení zejména z dědictví frankistické diktatury, z doby, kdy každý způsob mučení nebo zmizení garantoval tvrdou ruku pořádku.

Navíc si celá španělská společnost, léta ochromená bojem proti baskické ETA, pamatuje, jak se tento boj vymkl z rukou legálních postupů. Když se provalilo, že speciální komanda podporovaná socialistickou vládou Felipeho Gonzáleze teroristy mučila. Celá společnost tehdy takové metody odsoudila a skandál zasadil socialismům v následujících volbách smrtelnou ránu.

Odskočit si do tábora

Španělé vsadili především na velkou spolupráci s tajnými službami vlád, které jsou na teroristických seznamech pro svou „umírněnost“, jako je např. soudní Maroko nebo Turecko. Stejně jako Američané, kteří spolupracují se Sýrií, Egyptem nebo Saúdskou Arábií. K úspěšným zadržením přispívá také hustá síť agentů a spolupráce s velkými bankami, jež pomáhá odhalovat podezřelé toky peněz. Přesto je po barcelonském zatýkání celá společnost znepokojená.

V Barceloně žije 15 000 Pákistánců. Téměř v každé večerce stojí za pultem pákistánský prodáváč a Barceloňané je považují za příčinnivé obchodníky. Přesto někteří mladí silně věřící imigranti druhé generace cestují pod záminkou pouti do Mekky nebo návštěvy nemocného rodinného příslušníka do Pákistánu a odtud se snaží dostat do výcvikových táborů al-Káidy na pákistánsko-afghánské hranici. Potom se vrací zpět do Španělska. „Teroristé jsou frustrovaní z rozbití svých podpůrných sítí v severní Africe,“ je možné se dočíst ve zprávě španělské policie. Al-Káida však sní především o znovuzískání území na jihu Španělska, nazývaného Al-Andalus podle posledního křesťany dobytého muslimského království v Evropě. ■

MARKÉTA PILÁTOVÁ

Kosovo na prodej

Moskva podpoří Srbsko v otázce Kosova. Na oplátku by ráda kontrolovala srbskou energetiku a značnou část ekonomiky.

Kosovo zůstane součástí Srbska, nepřipustíme, aby naše slovanské bratry někdo ponižoval; pokud by došlo k nehoršímu, jsme připraveni jednat i o rozmístění ruských vojenských základů v tomto regionu. Takové výhrůžné proslovy z Moskvy zaznívají čím dál častěji.

Zároveň ale Moskva dodává, že nic není zadarmo. Několik měsíců Rusové tlačili na to, aby srbská vláda přijala definitivní rozhodnutí zda přistoupí na balík energetických dohod nabízený Bělehradu Kreml. Nakonec slaví Rusové úspěch: srbské vedení jejich nátlaku podlehl a minulý týden dohodu podepsalo.

Ruský stesk

O co vlastně jde? Ruská strana nabídla Srbsku uzavřít mezistátní smlouvu, podle níž by se společnost Gazpromněft (odnož Gazpromu, která se zabývá prodejem ropy a ropných produktů) stala majitelkou 51 % akcií srbského podniku Naftne Industrije Srbije (NIS); kromě toho by územím Srbska vedl úsek plynovodu Jižní potok a rovněž by byl zmodernizován zásobník plynu v městečku Banatski-Dvor. Rusové realizaci tohoto projektu prezentují jako velký přínos pro Srbsko, které se díky bohatým pravoslavným bratrům dostane ke 2,5 miliardám dolarů přímých investic a stovkám nových pracovních míst, ale i k postavení energetické velmoci jihovýchodní Evropy.

Vztah vůči Rusku a EU mezitím rozděluje zemi na dva tábory. Boj mezi příznivci a odpůrci energeticko-politického spojenectví s Ruskem pokračuje v balkánské zemi již několik měsíců; lidé premiéra Vojislava Koštunice od začátku lobbovali za ruskou nabídku, prozápadní prezident Boris Tadić a jeho tým byli naopak vůči moskevským slibům spíše opatrní. Pokud ale v únoru zvítězí v prezidentských volbách

nacionalista Tomislav Nikolić, ruský vliv v Srbsku se podstatně posílí. Proto nakonec Tadić přistoupil na proruskou variantu, aby získal podporu Koštunice.

Moskva chce využít kosovský problém ve svůj prospěch, protože bere Srbsko jako strategický bod svého vlivu na Balkánu. Je to svým způsobem pokus o revanš za ponížení sovětského impéria po pádu SSSR. Rusku se po postavení regionálního „staršího bratra“, kdy byly komunistické režimy bývalé Jugoslávie, Maďarska, Rumunska a Bulharska relativně věrnými satelity SSSR, zřejmě stýská. Současně vnímá EU jako přirozeného soupeře v tomto boji

Srbsko potřebuje stabilitu, ale i dodávky uhlodíků.

a žárlivě sleduje každý krok Bruselu směrem k navázání bližšího a vřelejšího vztahu se Srby. Bělehrad jako obvykle hraje na obě strany a snaží se zajistit si maximum podpory jak ze strany Ruska, tak od EU.

Smiřte se s Gazpromem

Ruské sdělovací prostředky tvrdily, že srbská média, která jsou ve vlastnictví západních mediálních holdingů, záměrně klamou, když poukazují na „ponižující neslušnost“ ruské nabídky pro Bělehrad. Rusové se brání: za 51 % akcií NIS Moskva zaplatí 400 milionů eur v hotovosti a ještě investuje do podniku 500 milionů eur; kromě toho slibuje, že uhradí dluhy srbské firmy ve výši 600 milionů eur. Přitom prý samotná srbská vláda dříve kompletní 100% balík akcií NIS ocenila jen na 1,2 miliardy dolarů.

Rusové dlouho a bratrsky tlačili Srby ke zdi čím dál více. „Sousední Bulharsko již jednoznačně vyslovilo podporu ruskému Jižnímu potoku. Evropa se bude muset smířit s rostoucím vlivem Gazpromu v dodávkách plynu a Srbsko bude v tomto řetězci hrát důležitou roli. Budou na něm záležet dodávky zboží do Černé Hory, Makedonie, Bosny a Hercegoviny,“ podotýkal například analytik ruské poradenské společnosti Metropol Andrej Dirgin.

„Bělehrad si musí vybrat – buď bude druhořadou zemí v EU, anebo využije výhody plynoucí ze spolupráce s Ruskem,“ shrnuje proruské názory analytik Saša Savičević ze srbské poradenské společnosti GO. Nakonec byla zvolena ta druhá varianta.

Mezitím Putin prohlásil, že Rusko rozhodnutí o jednostranném vyhlášení nezávislosti Kosova a jeho uznání ze strany Západu, které se údajně chystá na únor 2008, nepodpoří, jelikož považuje tento krok za „nelegální a nemorální“. Vzhledem ke zmíněné dohodě o akcích NIS, Rusko chce zjevně Srbsku svou podporu na půdě OSN prodat co nejdraž. Za nepřiznání suverenity Kosova bude po Bělehradu žádat navíc nejen kontrolu nad NIS pro Gazprom, ale i srbskou státní leteckou společnost JAT Airways pro Aeroflot a rovněž největší srbský měděný důl RTB Bor, který chce mít pod palcem ve své společnosti Základní element ruský oligarcha Oleg Děripaska.

Jihovýchodní Evropa skutečně potřebuje nejen politickou stabilitu a bezpečí, ale i dodávky uhlodíků. Co může Balkánu nabídnout EU? Například projekt na výstavbu alternativního plynovodu Nabucco. Rusko tvrdí, že ztroskotal. To ale není tak jisté, Nabucco je stále ve hře, už proto, že Srbsko ve velké míře závislé na ruském kapitálu i strategických energiích není pro Evropu lákavou vyhlídkou. ■

ALEXANDRE GAJDAMACKÝ
Autor je běloruský novinář.

caritas
VYŠŠÍ ODBORNÁ
ŠKOLA SOCIÁLNÍ
O L O M O U C

Nám. Republiky 3, 779 00 Olomouc
tel.: 585 209 020, 585 209 025,
fax: 585 209 021
e-mail: skola@caritas-vos.cz
http://www.caritas-vos.cz

Studijní obory:

Charitativní a sociální práce, forma studia denní i dálková, 3 roky

Sociální a humanitární práce, forma studia denní, 3 roky

Termín přijímacího řízení: 1. kolo 3. – 5. 6. 2008, 2. kolo 26. – 27. 8. 2008

Uzávěrka přihlášek: 1. kolo 28. 4. 2008, 2. kolo 31. 7. 2008

Den otevřených dveří: 22. 2. 2008

Oba obory lze současně studovat v rámci vysokoškolského bakalářského studia, bližší informace na <http://www.upol.cz>

↓ INZERCE

STIPENDIUM Dr. ALFREDA BADERA pro výzkum malířství 17. století na rok 2008

Dr. Alfred Bader, americký chemik, podnikatel, sběratel a mecenáš vypisuje šestnáctý ročník svého stipendia na podporu výzkumu evropského malířství 17. století. Stipendium je určeno pro studenty a absolventy magisterských programů dějin umění mladší 35 let z České republiky a je poskytováno prostřednictvím Uměleckohistorické společnosti v českých zemích.

Příhlašku s požadovanými doklady je třeba odeslat nejpozději **do 31. března 2008**. Podrobnější informace o podmínkách soutěže, formuláře přihlášek i informace o Dr. Baderovi a jeho stipendiu najdete na www.dejinyumeni.cz/Bader.